

ХАЛЬМГ ҮНН

Советск Союзин Коммунистическ партин Хальмг тангьчин комитетин болн
күч-көлсчирин депутатрин тангьчин Советин газет

№ 18 (2851)

1957 дж. майн 17

Үнн 20 деншг

**Промышленность болн тосхлт
заллгэна бүрдэлгэиг цааранднь яс-
рулхин тускар гаргэсн, СССР-н
Деед Советин Закониг мана орн-
нутгин күч-көлсчир, ик гидг чик,
кергтэ үүлдвр болджана гидж тос-
цахв.**

Промышленности болн тосхлтин заллгэ бүрдэлгэиг цааранднь ярулхин тускар СССР-н Деед Советин доладгч сессий деер кесн үр Н.С. Хрущевин доклад ахрар барлгдджана

Турун болдж, эн сессийд бөл-
двр келгэна цагин эргид эн
тбриг цуг олн дундтавдж кес-
сн куундврин зэрм ашмудин
тускар келх санатав гидж үр
Н. С. Хрущев келв. Мартин
30-с авн майн 4 күртл
турун цуглуулгдсн тооллгвар
болхла предприятиесэр болн
тосхлтсар, научн организацсар
болн учрежденьсэр, колхозмудар,
МТС-р болн совхозмудар,
Советск аармин частьсэр болн
сургуулин заведеньсэр 451
мингг гар хургуд болцхав,
тер хургудт 40 сай 820 минг-
гын күч-көлсч улс орлцдж,
терунас 2 сай 300 минггын
күн промышленность болн тос-
хлт гардлгэиг ярулх төрмү-
дэр эврэннь темдгисэн болн
зааврмудан келдж босцхав.
Эн төрмүд куундлгын цент-
ральн болн бээрн газрин га-
зетмүдт болн журналмүдт
бэрнэр барлгддж үзүлгдцхав.

Эн куундвр келгын советск
демократизмг шинэс тодрха-
гчар герчлгэрин болдж гар-
чана. Государственн ик чин-
ртэ иим ик тбриг цуг олн-амт-
нэ куундврт тавдж куунд-
лгын коммунистическ тосх-
гин хагьлгдх цагнь болчкесн
төрмүд халхаларн партэ болн
правительств коллективн тоол-
вринь хамгин чик шиндвр гар-
гьх аргэ олхд нөкд болдг
олн-амтнэс сүв-селвг сурцха-
дг коллективн гардлгэна болн
гардвр олн-амтнэ хагьцшго
залгьлдата гисн ленинск бэрг-
авциг бээдл-джиргьлд орлцул-
лгэна тодрха үлгүрнь болдж-
ахиг үзүлджэна.

Нургьддж күнд промышлен-
ность бсдж-бргджүлгэна,
тасрхан уга техникеск прогр-
ессин болн күч-көлснэ произ-
водительность бөдлүлгэна
улд селанэ эдл-ахун производ-
ств берк икар бөдлүлхд, те-
гэд терунаннь улд советск
олн-амтнэ материалын бээдл-
джиргэлиг болн культурн кем-
джэг улм икар бөдлүлхд
СССР-н олн-амтнэ эдл-ахун
бсдж-бргджлгэна эрктн төрн
бээхиг советск улс гүүнэр то-
олдж медсиг цуг олн-амтнэ
куундвр үзүлв. Төвкнүн бээ-
лгэна экономическ дөрлданэ
хаалгьд амн болгэндэлл-ууш
кедж гаргьлгар хамгин ик
бслттэ капиталистическ орн-
нутгудиг тууджлгч ахр бол-
згт күцджд давдгарх СССР-н
экономическ гол тбриг хагь-
лдж чахд кергтэ тоот хамг
цуг ода манд бээхиг мана
олн-амтн эврэннь Төрскнэнь
төлд лавта патриотическ брг-
мджтэгээр темдгьдэцхэнэ.
Төвкнүн сана зуулгэна,
санамрдлгэна болн ик сана
зуулгэна лавта большевистск
эс эвцлгэна, эврэннь хаалгь-
дан цуг хату-мөтүг болн саал-
тгиг хэрү цокдж, кондлнэ йо-

вдла болн нег ормдан бээлгэ-
нлэ, бюрократизмла болн ве-
домственн хасврла ноолддж,
бэрг уга уралан йовхар күч-
лгэна олн-амтнэ куундврин
темдгтэ хаалгэнь болв. Онц-
онц экономическ райодин, об-
ластьсин болн республиксин,
олн-амтнэ эдл-ахун онц-онц
халхсин тодрха бээдл-авцинь
болн бөөрцисинь халэдж, про-
мышленности болн тосхлтин
заллгэ ягьдж саянар бүрдэ-
хин тускар кесг олн сан за-
аврмуд бггдв.

Хаана йоснас, баячудин болн
газр ээлгч баячудин йос-
нас үлдсн хату күнд үлдлин
тускар үр Н. С. Хрущев келв.
Берк ик хату-мөтүг—түр-
лгэиг, күүрлтиг, газадин
орн-нутгудин интервенциг,
империализмин буурагч уулд-
врмүдиг хэрү цокдж—советск
олн-амтн, алдр Ленинэ кедж
гаргьсн зурагвар, партин көл-
тврт, эврэннь цогцан арвлл
уга көдлгэарн социализм тос-
хв.

Советск йосна джилмүдт
мана орн-нутг экономикин
бсдж-бргджүлтарн кесг капи-
талистическ государствиг кү-
цджд давад, промышленн про-
изводительн кемджэгээрн нарт-
делкэд хойрдгч ормд гарв.
Промышленн продукциян кем-
джан революцин өмнө цагин-
нар болхла 1957 джил күртл
30 холван үлүгээр, 1940-ч
джилнлэ дүнцүлхлэ—дөрвн
холван шаху бсв. Сүл джи-
лмүдт СССР-н олн-амтнэ эдл-
ахун шин ик ишкдл уралан
кедж, улм бөдән девснэд
бөдлв. Социалистическ промыш-
ленность бөдгэ цагин наукин
болн техникин күцлтсэр ул
кедж, хурдар бсдж-бргдждж
йовна.

Селанэ эдл-ахун социали-
стическ кедж хуврулгэна
Советск Союз ик диилвр бэр-
рв. Промышленности болн
селанэ эдл-ахун производств
ин бөдллт дахдж олн-амтнэ
бээдл-джиргэлиг кемджан тас-
рхан уга бөдлэд йовна. Со-
ветск Союзин күцлтс культурн
тосхлтин халхарн чигн цань
уга ик.

Олн-амтнэ эдл-ахун бсдж-брг-
дждлгэна болн промышленно-
сть болн тосхлт заллгэна бүрд-
эмджин янзиг эрктн бииш цаар-
анднь ярулхин тускар үр Хру-
щев келв. Промышленность
болн тосхлт заллгэна төрмүд
парти болн правительствин
гол онгт кезэ чигн бээггэ
гидж тер темдгьлв. Орн-нутгин
производительн күчн-чидлин
бслт, науки болн техникин
бсдж-бргдждж, көдлчнрин
бслт дахдж экономическ тос-
хлтин бүрдэлгэни гардврин
янэс бсдж-бргдждж, ярулг-
дг билэ. Болв, энүнд демок-
ратическ централизмин ле-

нинск гол бэрг-авц болн олн-
амтнэ эдл-ахуг зурагвар гар-
длгын халгьлгдв.

Олн-амтнэ эдл-аху берк икар
бсн цагт промышленности
болн тосхлтин заллгэ бүрдэ-
лгэнд эрктн бииш кергтэ болсн цаг
ода ирчкв гидж үр Хрущев ца-
аранднь келв. Уурмуд, иим то
авч ухалцхалт: мана орн-нут-
гин агьү бргн газар 200 ми-
нгг гар промышленн пред-
приятэ болн 100 мингг гар
тосхлтс ода баяна. Тим олн
предприятэ болн тосхлтс ми-
нистерствэс болн ведомств-
сэс тодрха сан гардвр кедж
ямаран күнд болхнь ил мед-
гддженэ. Производитвин бсдж-
бргдждлгэна кемджан олн-амт-
нэ эдл-ахуг тодрхагвар болн
эвинь олдж саянар гардхиг,
заллгэ бүрдэлгэна янэс ярул-
хиг некдженэ. Орн-нутгин
производительн күчн-чидлин
бсдж-бргдждлгэна улм ик зэ
бгхд, олн-амтнэ эдл-ахуг ца-
аранднь бөдлүлхин болн бээдл-
джиргэ ярулхин төлд манд
бээх элдвик көрнэгиг күтцдн
олэлхд, күч-көлсч олн улсин
йовуд селварин болн шунм-
гьгаг улм икар делгүлхд тү-
рүн болдж эн кергьлгддженэ.

Министерствэсэр болн ве-
домствэсэр дамдждж произ-
водств заллгэна ода бээх ян-
зст кесг олн дуту-дундс гар-
гьлгэниг бидн үзл уга бээдж
чадш угавдн. Олн ик дуту-
дундсин негнь ведомственн
саалтг болджана. Ведомств-
вин авц-бэрцнег балгэсн дотр
эс гидж нег экономическ ад-
министративн район дотр бээх
олн зүсн министерствсин пред-
приятэ хоорнд производ-
ственн залгьлда келгэиг сул-
дхдг болн нам терүг эвлггүр
авч ирдг йовдл баяна. Залл-
гэна центрэс гоодан кемддг
ода бээх структурт кесг эрктн
төрмүд хагьлгэна кесг цагин
эргид зогсагддг йовдл баяна.

Ведомственностин гаргьдг
ик саалтг төмр хаалгьгар
тус угагвар зөблгын болджана.
Докладчик энүг тодрха
үлгүрмүдэр үзүлв. Автомо-
бильн транспорт олэлхд ве-
домственн саалтгуд харшлц-
хана, тедн мана энергетическ
эдл-ахуд (онц-онц ведомствэс
баахн болн багь туста эврэннь
электростанц тосххар седц-
халгын) муугьан халыдацхана,
капитальн тосхлтд мана ар-
гэиг багьрулцхана.

Мана социалистическ госу-
дарственн эрктн зөбнр Советск
Төрскнэньн күчиг эврэннь га-
рарн батрулгч күмн улс бол-
джана гидж үр Хрущев ца-
аранднь лавджд келнэ. Эдл-
ахун цуг халхсар көдлчхэ
специалистнр олар белдхиг
бүрдэлчэрн, партэ болн пра-
вительствин инженерн-техническ
көдлчнр белдлгэнд онц онь-

ган бгцхэдг билэ. Кемрджан,
1928 джилд цуг бийн 98 ми-
нггын инженер болн техник
бээсн болхла, бөдгэ цагт тедн
на тонь 1 сай 800 минггын
болв. Болв, ода бээх заллгэ-
на структурт инженерн-техни-
ческ көдлчнрин зэрм хувнь
министерствсин болн ве-
домствсин аппаратсар көдлч-
хадж, производствд туслнь
өрлцлгэнас заагьлдсн бээцхэ-
на.

Ода баясн заллгэна струк-
турт, предприятисин тавцхэдг
кесг төрмүд хагьлгэна кесг олн
девснь болн ахлгч органс дам-
ждад ут хаалгэ кецхэнэ. Ве-
домственн салу-саргас болн
министерствэс заагта холд бээ-
цхэдг учрар керг уга цаас би-
чдэцхэдг, кесг цаг урлчхэнэ.

Промышленности болн тосх-
лтин заллгэ оньдарулгэна
тер дуту-дундс уга келгэна
дөнүгэн кургхмин, гардвриг
производствд бөрдүлхмин, бюро-
кратизмла күцлттэ ноолда кех
аргэ учрахмин.

Олн-амтнэ эдл-ахун бөдгэ ца-
гин цаарандк бслтин төрмүд
промышленности болн тосх-
лтиг тодрхагвар гардлгэна ик-
нэкин бээрн газрур, пред-
приятэсүр болн тосхлтсүр бөрд-
дүлгэна эрктн бииш кергтэ тав-
дженэ гидж үр Хрущев лав-
лдж келв. Терүг зуг олн-амт-
нэ эдл-ахун халхсин министр-
ствэсэр болн ведомствэсэр
дамдждж заллгэнас газр-газ-
риннь бээдл халэдж гаргьсн
заллгэнар орулх хаалгьгар кү-
цэдж болхмин. Экономическ
административн райодар эрктн
биш гаргьгддг олн-амтнэ эдл-
ахун Советмүд тим заллгэна
бүрдэггэч янэнь болх зөвтэ
гидж КПСС-н ЦК-н болн
СССР-н Министрмүдин Совет
тоолджана.

Экономическ администра-
тивн райодар промышленно-
сти болн тосхлтиг заллгэна
органс гидж олн-амтнэ эдл-
ахун Советмүд гаргьхин туск
заавр партийн, советск, проф-
союзн болн нань чигн общест-
венн организацсин, мана орн-
нутгин цуг күч-көлсчирин нег
дууни таасвр авсиг цуг олн-
амтн дунд кесн куундвр үзүлв.

Эн сессийд тавдж куундгд-
дхэ тим туста сан зааврмуд
ода йилгьрдж үзүлгддженэ
гидж докладчик келв.

Промышленн болн тосхлтин
министерствсин тоогьас үлд-
дхэнь: авиационн промыш-
ленностин Министерств, судос-
строительн промышленностин
Министерств, радиотехническ
промышленностин Министер-
ств, химическ промышленнос-
тин Министерств, дундин ма-
шид тосхлгэна Министерств
болн транспорт тосхлгэна Ми-
нистерств, харелтин промыш-
ленностин Министерствиг цуг

машид тосхлгэна промышле-
ностин Министерствлэ негдүл-
хмин, электростанцин промыш-
ленностин Министерствиг эле-
ктростанцс тосхлгэна мини-
стерствлэ негдүлхм гидж
тоолгдджана.

Промышленность болн тос-
хлт заллгэна оньдарулгэна
кехларн шин гардлгэнар, ма-
на индустрин күчиг сулдхл
уга, зурагвар ордгар кехин
эрктн тер заагьсн Министер-
ствсиг үлдэх кергтэ. Болв, эн
министерствсиг үндсэрнь онь-
дарулх кергтэ, тедн ирлцн-
гьү халх промышленностин
бсдж-бргдждлгиг зурагвар тем-
дгьлчхэ зөвтэ, теднэ кедж
гаргьлгэна техникеск кемд-
жэг тетгьлчхэ зөвтэ, тер мет
научн-исследовательск болн
проектн-конструкторск көдл-
мшэр зура кецхэдг, тедниг
куцэхиг шуудж халэцхэ зөв-
тэ. Ирлцнэгү предприятиэс
туслнь заллгэнас тер Мини-
стерствсиг сулдххмин, терунлэ
залгьлдудж, теднэ центральн
аппаратснь зөвэрт хасгдх зөв-
тэ.

Нуурснэ болн нефтяной
промышленности, хар болн
бнэгтэ металлургин халхс
гардлгэна тускар келх кергтэ.
Эн халхсин предприятиэс нур-
гьлд РСФСР-д Украинск
СССР-д, Казахск ССР-д болн
Азербайджанск ССР-д бээ-
цхэнэ. Тер төлд деер келгдсн
халхсар общесоюзн Министер-
ствэс бээлгэад керг уга. Тед-
ниг гардлгэниг экономическ
райодин болн республиксин
олн-амтнэ эдл-ахун Советмүдт
даалгьхла сан болхмин.

РСФСР-д хар металлургин,
бнэгтэ металлургин, нуурснэ
промышленности, Украинск
СССР-д хар металлургин болн
нуурснэ промышленностин
республиканск Министерствэс
бээхмин гидж заавр тавгд-
дженэ. РСФСР-д болн Азе-
рбайджанск ССР-н нефтяной
промышленностин Министерствэс
бээхмин. РСФСР-д болн
Украинск ССР-д зэрм халх-
сар тосхлтин республиканск
министерствэс, тер мет б-шу-
гьү модна промышленностин
министерств болн цаасна болн
мод эд-бод келгэна промыш-
ленностин Министерствэс бээ-
дхнь халэгддженэ.

Үлдэгддхэ Министерств-
син, тер мет уурулгддхэ Ми-
нистерствсин промышленн
предприятэс болн тосхлтс ир-
лцнэгү территориальн управ-
ленэр дамдждж туслнь гарц-
хадг Совнархозмудин медл
орулгдхмин.

Оньдарулгэна туск көдлм-
шиг ударулад керг уга, терүг
эн джилин май-июнь сарин
эргид күцэх кергтэ.

(Цаарандкнь 2-ч халхд)

Промышленности болн тосхлтин заллгъ бұрдәлгъиг цааранднь ясрулхит тускар

СССР-н Деед Советин доладгч сессий деер кесн үр Н.С. Хрущевин

доклад ахрар барлгдбджана

(Цаарандкнь)

Областьсин, крайсин, республиксин промышленностьсин өслтин кемдәя тоолдж, ода бәәх административн ховацла ирлцүлдж экономическ административн райодар олт-амтнә эдл-ахун Советмуд тогтахин тускар тезисмудт тавдгсн зааврмудиг олт-амтнә кү-үндврт орлцсн улсин хамгин ик зунь дөннцхәв гидж үр Хрущев темдгдлжәнә. Болв, зәрм уурмуд зааджацхасн мет-областьс болгънд совнархозмуд тогтагъад керг уга. 92 совнархозмуд тогтагдх хәлгддәнә, терүнә тоод РСФСР-д—68, Украинск ССР-д—11, наадк союзн республиксәр неджәгъад олт-амтнә эдл-ахун Советмуд.

Ода бәәх промышленностин союзн-республиканск, республиканск болн бәәрн газрин гидж ховагддгин ормд цаарандан иим хойр янзта ховавр батлхмн: олт-амтнә эдл-ахун Советин медлд орцхадг союзн-республиканск промышленностьсин болн күч-көлсчирин депутатирин бәәрн газрин Советин медлд тустан орцхадг бәәрн газрин промышленность.

Совнархозмудин, областьсин болн крайсин Советмудин хорндан нег-негиләрн залгълда келгәнә тускар келхләрн, Совнархозмудиг бәәрн газрин Советин медлд ода орулджах тус уга гидж үр Хрущев темдгдлжәнә. Болв, Советмуд совнархозмудин уулдврмудас заагта зогсцах зөв уга. Тедн, совнархозмудин докладмуд соньсцахадж, тиигдж тедн эврәнн крайсин эс гидж областьсин газриннь агъу деер эдл-ахун тосхлтс залгънд орлцхмн.

Крайсин, областьсин болн республиксин олт-амтнә эдл-ахун Советмуд бийсиннь медлд баах эдл-ахун объединеньсиг, предприятияг болн тосхлтсиг, олт-амтнә эдл-ахун өслтин общегосударственн зуран даалгъврмудар гардвр кедж, туслнь залцах зөвтә.

Терүнә дарунь үр Хрущев промышленностьд специализац, кооперирований келгъиг делгруллгъна туск төрмуд келв. Заллгъ оньгдаруллгъна ашд, экономическ район болн республик дотрн болв чигн, бас тедү мет цуг олт-амтнә эдл-ахун дотр специализац болн кооперирований келгъяр зөвар ик эв-аргъ гаргъгдхмн, орн-нутгин промышленн элвг корнь дакад мана наукин күцл саанар олзлхд, мана инженерн-техническ болн научн кадрмуд чикар диглдж тавлгънд, техническ прогрессин тблә ноолдлгънд, научн учрежденьсин нильч обдлүлхд сан эв-аргъ гаргъгдхмн. Промышленность болн тосхлт заллгънд күч-көлсчнр брнәр орлцлгъ тетгхин эрkd Совнархозмудт технико-экономическ советмуд бурдәлгън кергт ирлцнъгъу болхмн.

Эн советмудт нертә специалитнр, производствд шин уулдвр гаргъгч болн түрүн нүурлгч улс, партийн, советск, эдл-ахун, профсоюзн, научн-исследовательск болн нань чигн организацсин гардачнр орцхәхмн.

Тезисмуд селәгддж куундхд, предприятиясин директормудин зөв бргдүлхиг предприятиясин болн тосхлтсин тблә гаргъгдсн зурагъин үзмджин то хасхиг, директормудт техническ, финансов болн эдл-ахун төрмуд хагъллгънднь тустан бийснә хагълх зөв бгхиг эрки кергтә гидж кесг уурмуд заацхала. Эн төрмудәр сәәнәр тоолдж, дигтә сәәнәр хагъллгъ олдж авх кергтә гидж үр Хрущев келв.

Совнархозмуд бурдәлгън материалн-техническ тетглгъ диглдж-даралх, дакад областьсәр, крайсар болн республиксәр бдгә цагт бәәцхәдг кесг зергддж уулдцхәдг сбытовой болн тетглгънә конторсин болн базсин ормд тетглгъяр болн сбытәр уулдцхәдг негхн үндстә органмуд бурдәх эв-аргъ бгхмн. Докладин зөвәр хөвнн зура диглдж-келгънә болн тооллгъна органсин кодлмш диглдж келгънә, дакад оньгдаруллгъ цааранднь ясруллгъна төрмудт нерәдгддж. Олт-амтнә эдл-ахун зурагъяр диглдж делгруллгън социалистическ строй капиталистическ стroyяс ийлгърджәх үндснә нег сәнв болджана гидж үр Хрущев келв. Олт-амтнә эдл-ахун гардлгъ бурдәлгъиг яслгъяр авгдсн төрмуд күцәджәгъад, партъ болн правительств олт-амтнә эдл-ахун бсгдж-бргджүлгънд зуран эклц цааранднь чанъгъалгънд онц оньган тәвцхәнә.

Промышленность болн тосхлт заллгъяр темдгдлжәх оньгдаруллгън центрт чигн бас тедү мет бәәрн газрмудар планов органсин кодлмшиг унъгарнь сәәрүлхиг некджәнә. СССР-н Госплан олт-амтнә эдл-ахун планов-экономическ научн центрн болдж зөгсх зөвтә. Олт-амтнә эдл-ахун керг-неквринь сәәнәр, аль-бисәр киндж шиндлдж хәләгъад, наукин болн техникин күцсн сән хамгиг тоолад, дакад терүнә улд экономик хамцнъгъу кевәр бсгдж-бргджүлгънә эв-аргъ киндж тоолдж, олт-амтнә эдл-ахун цуг халхс бсгдж-бргджүлгъяр сүв-селвг диглдж кегъад, дакад цуг государственн сәни тблә кбрнъ әрунәр олзлхд Госплан дуудгдсн.

Хол хәләцтә зура келгънә кергиг зөвәр сәәрүлх кергтә. Джилә болн тавн джилә зурагъас талдан улм олт джилд, хол хәләцтә зурац бұкл орн-нутгин олт-амтнә эдл-ахугъяр болн эдл-ахун салу халхсар диглдж кехд Госплан дуудгдсн. Оньгрдж йовх джилд ирх джилин зурагъяр темдгдгдсн гол төрмудн, оньгрдж йовх тавн джилд бохла, ирх тавн джилин зурагъяр темдгдгдсн гол төрмудн, адг ятхдан терүнә түрүн джилмудин төрмудн медгдлг болдгар зура диглдж кех кергтә.

Одгә цагт министерствс кедг, күнд промышленностин эрки халхс бсгдж-бргджүлгънд централизованн ганцхн политик бәрдж келгчиг тетгх зәрм уулдвривг СССР-н Госплан даалгъгдх зөвтә гол уулдвривг цәәлгъдж келәд, үр Хрущев терүнә дарунднь, зура диглдж келгън эки түрүн болдж предприятиясәр эклгдәд, терүнә дарунь ирлцнъгъу эдл-ахун объединеньст, олт-амтнә эдл-ахун советд, республикин Госплан, диглгддж кегдәд, СССР-н Госплан дтөгсгдх зөвтә. Кбдлмшиг тиигдж келгън бәәрн газрин кбрнъг, производственн күчн-чидл улм икәр олзлх эв-аргъ бгхмн, дакад орн-нутгин газрин агъугъяр производствс дигинь олдж гаргългъ тетгхмн.

СССР-н Госплан олт-амтнә эдл-ахун материалн-техническ тетглгънә зура диглдж-келгъ болн эдниг күцәлгънә залгълдата бдр-бурдин төрмуд хагъллгъ эрки даалгъахмн. Госплана аппарат ик болх зөв уга. Шин төрмуд болн уулдвр дилвртәгъяр күцәхин тблә Госплан хол хәләцтә зуран отделтә, олт-амтнә эдл-ахун шинлнь халхсин тиим бас отделеудтә бәәх кергтә. СССР-н Госплана гол отделеудин гардачнр эврәнн медрләрн болн дамшларн бдгән цагин министрмудлә әдл болх зөвтә. Социалистическ тосхлтин тасрхан уга өслт зуг хаджилтго техническ прогрессд, бддән чинртә техникин улд делгрхмн. Наук болн техник бсгдж-бргджүлгънә эрки ик төрмуд СССР-н Госплангъяр кегддг олт-амтнә эдл-ахун бргджүлгънә ганцхн зурагъяр урдас хәләгдх зөвтә. Мана кесг специалистрин сүв-селвг ховацд ахлгч научн-исследовательск институтсиг хадгълджах министрствсин эс-гидж Госплана ирлцнъгъу отделеудсин медлд улдәх кергтә. Научн-исследовательск институтсин, проектн болн конструкторск организацсин икнъкинъ, эн организацсин зәрмсинь производствд бдрдхдж нүулгъхиг сандж-тоолад совнархозмудин медлд орулх кергтә.

Тезисд, ода бәәх гостехникин ормд СССР-н Министрмудин Советин инженерн-техническ комитет бурдәлгън келгдлә гидж үр Хрущев келв. Тезисиг куунддж-селвгддж йовх цагт кесг инженермуд, наукин уулдачнр эн органиг Научн-техническ комитет гидж нерәдх санагън келцхәлә. Эн селвгив авх кергтә гидж темдгдәд, терүнә дарунь научн-техническ комитет кех зөвтә төрмуд келв. Союзн республиксәр, эрки кергтә саамдан экономическ административн райодсин олт-амтнә эдл-ахун Советмудт бас тиигдж научн-техническ комитетс бурдәлгън кергт ирлцнъгъу болхмн. Заводсин конструкторск бюро болн лабораторий аль-бисәрн бсгдж-бргджүлх кергтә, ахлгч предприятиясәр научн-исследовательск институтс бурдәх кергтә, эс гидж ода бәәх институтсас зәрмсинь эднд бгхмн. Рационализатормудин болн изобретательмудин йову-дигъ аль-бисәрн делгрулх кергтә. Ленинградин Кировск заводин токарь-изобретатель үр Карасев болн нань чигн кесг уурмуд изобретательмудин болн рационализатормудин сән дурни обществ бурдәх селвг келцхәнә. Эн селв-

гд оньган тәвдж болхмн гидж докладчик темдгдлжәнә. Тосхлтин болн проектированә кесг гол төрмуд хагълхин тблә СССР-н Министрмудин Советин тосхлтин кергәр бәәх Государственн Комитетиг (СССР-н Госстрой) эрк биш хадгълхмн. Тооцана то-диг цуглуллгъна болн диглдж келгънә кодлмш Статистикин централн Управленә органсар баглгдх зөвтә. Олт-амтнә эдл ахун бсдж йовх неквривг таслвр угагъяр тетгхин болн СССР-н цуг олт-амтнә, эдл-ахун Союзн республиксин экономическ райодсин эдл-ахун бргджлгд эрки кергтә пропорц тетгхин эрkd централизованн финансово зура келгъиг болн государственн бюджетд, тер тоод союзн бюджетд эрки кергтә мбнъгнә кбрнъгиг централизовать келгъиг чигн эрки хадгълх кергтә.

Предприятияг материалн-техническ тетглгънә туск төрмуд келәд, эн тетглгъиг территориальн бәәдләрн, Совнархозмудар дамддж, экономическ райодсар материалн кбрнъ централизованн зурагъяр ховалгъиг улдәд бурдәлгън кергт ирлцнъгъу сән гидж үр Хрущев темдглв. Тегдәд тиигхләрн, эднд гидж гаргъдг материалн кбрнъ олзлгънд Совнархозмуд эврә бийсн кех зөв бгдх зөвтә. Тетглгънә болн продукц хулдлгъна экономическ олзта хамгин сән янзнь гидж фабрикс, заводс болн тосхлтс, сырье, материалс, хамцулгч юмс бдгдг предприятияслә, туслнь эднтә бәрх залгълдаг брн кемдгъгъяр делгрулх цаг ирв гидж цааранднь докладчик тодлдж келв.

Промышленность болн тосхлт заллгъ бурдәлгънә янз ясруллгъяр темдгдсн төрмуд күцәлгън, государственн контролин органсин кодлмшин авсц болн цутхлнь оньгдаруллгъиг некджәнә гидж үр Хрущев келв. Кодлмш шуфуд хәләлгънә кергиг бәәрн газрмудар экономическ административн райодсар зөвәр чанъгъахин эрkd Государственн Контролин туск положень шин бәәдлд ирлцүлдж кех кергтә.

Промышленность болн тосхлт заллгъ оньгдаруллгън, эдл-ахун тосхлтд Союзн республиксин зөвинь цааранднь бргдүлгънә керг агъу ик чинртә гидж докладчик терүнә хбдн келв.

Темдгдлжәх төрмуд агъу ик экономическ чинртә деерән политическ бас эрки чинртә, тер юнъгад гихлә, социалистическ тосхлтин цуг йовудар белдгдсн келн-амтнә ленинск политик шингәлгънә нег ик ишкдлнь болджана. Эдл-ахун тосхлтд республиксд бгдджәх брн зөв, күч-көлсч олна седвәр болн ашта шунлт улм икәр бсдж бргджүлгънд, Советск Союзин цуг келн улсин бәәхтә бәәдл болн ухан билг цецгрлгънд, мана орн-нутгин олт келн әмтс хоорид ни-ниинцнъгъу улм цааранднь батлгънд эв аргъ бгхмн.

Республик болгъна эдл-ахун болн культур дилвртә сәәнәр бсдж-бргджүлгън, орн-нутгин

эдл-ахуг бұклднь түргәр бсгдго болшго, тер юнъгад гихлә, Советск Союзин экономик таслгдшго хамцнъгъу нег эдл-аху болджана. Тиигхлә, республиканск органс промышленность болн тосхлт гарлгън эврәнн кодлмштән түрүн болдж цуг союзин чинртә төр тәвх зөвтә. Республикин промышленностин, цуг орн-нутгин экономикд эрки нилчтә халхс бсдж-бргджүлгънд цуг-тагъаснь түрүлдж оньган эднтәвджәх зөвтә.

Управленә шин структурт, бәәрн газрин органсд брн зөв огчәх цагт, район болн республик дотран хаагдсн бұтү эдл-аху тосхх аюта седвәр, автарк чигн гарад бәәхмн гидж тезис куунддж йовх цагт темдгдлжәлә. Иим әәмшг үнн голта, тегдәд энунә тускар мартад керг уга. Цуг государственн сәәнлә сбрлцджәх тиим, бәәрн газран татх аюта хорлтта йовдлмуд илклгън болн ноолдлгън партийн, советск болн профсоюзин органсин нүднә хәләврт данъгин бәәх зөвтә. Тиим йовдлмудла ноолдлгънд политическ гардврин аргъ олзлсн деерән, государственн гарт бәәх, олт-амтнә эдл-ахун нег хәләцтәгъяр зурдж-диглгън, централизованн финанс болн цуг государственн статистик гигъад тиим-ттиим күчтә рычагс бұкл кемджәнднь эрки олзлх кергтә. Шин бәәдлд наукин болн техникин бсдж-бргджлтин төрмуд улм ик чинр зүүджәнә. Научн учрежденьс производствур бдрдлгънә төрмуд келгънәс шуд күцәлгънд орх цаг ирв гидж докладчик темдгдлжәнә. Улгурнь, орн-нутгин Востокд научн ик центр бурдәхмн, Востокур сән кодлмшәрн нер гарсн зәрм научн коллективсиг Москвагъас болн Ленинградас гаргъадж йовульхмн гидж босцхасн академик М. А. Лаврентьевин болн С. А. Христиановичин селвгиг аль-бисәрн дөннх кергтә.

Производство эдл-ахун гардвр бдрдүлгънә төрмуд кегддж йовх бәәдлд, олт-амтнә йосна лавта орган болгч күч-көлсчирин депутатирин Советмудин нильчнә зөвәр бддлжәнә гидж докладиннь товчлгч әнъгднь үр Хрущев темдглв.

Промышленности болн тосхлтин даругъас кегдх гардвр оньгдаруллгън, күч-көлсчирин депутатирин советмудин профсоюзмудин, комсомолин, Коммунистическ партин халхас бурдәлгън ах кодлмш некдхмн.

Промышленности болн тосхлтин заллгъ оньгдарулларн, мана орн-нутгин олт-амтнә эдл-ахун түргн агъу ик өслт, олт-амтнә бәәхтә бәәдл-джиргъл хаджилтго бргджлт, нургъддж күнд индустр делгрулх ленинск хаалгъ арднь ордж партәр тетгддгиг данъгин сандж тоолх кергтә гидж үр Хрущев тодлдж келв. Эн цагъан хаалгъиг хол-хәләцтә болн ахр цагт кегддг зурад чигн, бас тедү мет централн болн бәәрн газрин органсин цуг кодлмшт орулдж, хаджилт угагъяр күцәх зөвтәвдн.

Промышленности болн тосхлтин заллгъ оньгдарулларн, мана орн-нутгин олт-амтнә эдл-ахун түргн агъу ик өслт, олт-амтнә бәәхтә бәәдл-джиргъл хаджилтго бргджлт, нургъддж күнд индустр делгрулх ленинск хаалгъ арднь ордж партәр тетгддгиг данъгин сандж тоолх кергтә гидж үр Хрущев тодлдж келв. Эн цагъан хаалгъиг хол-хәләцтә болн ахр цагт кегддг зурад чигн, бас тедү мет централн болн бәәрн газрин органсин цуг кодлмшт орулдж, хаджилт угагъяр күцәх зөвтәвдн.

Промышленности болн тосхлтин заллгъ оньгдарулларн, мана орн-нутгин олт-амтнә эдл-ахун түргн агъу ик өслт, олт-амтнә бәәхтә бәәдл-джиргъл хаджилтго бргджлт, нургъддж күнд индустр делгрулх ленинск хаалгъ арднь ордж партәр тетгддгиг данъгин сандж тоолх кергтә гидж үр Хрущев тодлдж келв. Эн цагъан хаалгъиг хол-хәләцтә болн ахр цагт кегддг зурад чигн, бас тедү мет централн болн бәәрн газрин органсин цуг кодлмшт орулдж, хаджилт угагъяр күцәх зөвтәвдн.

Промышленности болн тосхлтин заллгь бурдэлгьиг цааранднь ясурулхин тускар

СССР-н Деед Советин доладгч сессий деер кесн үр Хрущевин доклад ахрар барлгддэжана

(Чилкчнь)

Мана орн-нутгин промышленность болн тосхлт заллгь бурдэлгьиг цааранднь ясурулгьна туск тбр, газад орн-нутгудар ик соньмслгь болн кесг кур-куундвр гаргьв. Социалистическ лагерин барин органс болн капиталистическ орн-нутгудин прогрессивн бармуд, докладин тезис, энүг олна хургудар куундлгь цайлгьхларн, темдгдлжх тбрмуд СССР-н социалистическ экономикин улм цаарандан бсдж-бргдлжин шин девсхгнь болджана гидж заацхана. Байачудин бармуд болхла, эднэ газетмудин болн журналмудин икнхкнь, Советск Союзд эдл-ахун тосхлтин эрки тбрмудиг дала болсн олн-амтн йоста кевар кур-куундвр келгьиг умшачирт медулло дархар седхадгидг цугтагьаснь турун болдж темдглх кергтэ. Эн айстан биш, тер юнъгад гихлэ, Советск Союзд демократ уга гидж дангын хайрцхадг байачудин журналистнр, цуг советск олн-амтн промышленность болн тосхлт заллгьна үндсн тбрмуд шунмгьа кевар кур-куундвр келгьнэ туск үниг умшачиртан келхэсн айцхана.

Советск олн-амтн Комму-

нистическ партиг боли Советск правительствин дангьинд донгьнджэлэ, донгьнэ чигн баанэ. Одгэ цагт мана олн-амтн партин эргнд урд-урд-касн улм даву хамцнэгьу, эннь мана орн-нутгт кегддэ йовх цуг кергүдт тодрхагьар үзгднэ. Мана обществ иткм-жтэ кевар ирх цаган халадэ, эвранны коммунистическ мангьгдуркур йовдэ йовна.

Докладан төгсэджэгьад үр Хрущев кель:

—Дбчн джил хооран Лени-нэ сургьмджд бсн коммуни-стрин туургсн партар толгь-алгсн Российн кбдлмшч клас-с, капиталистическ мухлал-лгьна күнд зовлнэта кишва цевас сулдлгьна күч-кблсчн-рин туг, социалистическ рево-люцин туг, олн-амтнэ кишгин төлэ, ни гбвкнунэ төлэ ноол-длгьна туг ик ббдэн брглэ. Одгэ цагт эн туг дор Евро-пин болн Азийн кесг олн-ам-тн хэрү халавр угагьар зог-сцхав. Уурмуд, үлгүрин күч-чидл—агьу ик күчн-чидл бол-мн. Тиигад, капитализм дорхнэ социализм улү деер болджани-нь үзүлдж, коммунистическ тосхлтд мана диилврмуд хол-вдэ, Алдр Октябрин тугиг ца-арандан чигн ббдэн бардэ йовцхэй! (ТАСС)

Коммунизм тосхлгьна алдр көргт—олн-амтнэ донь

Хальмг тангьгчин күч-кблсчнр шин займд ни-негтэгьар бичгддэж байцхана

Нег дуугьар бичгдцхэв

Элстин хойрдгч номертэ тосхлгьна управленэ кбдлмшчнр, инженермуд, техникс, конто-ртнь кбдлг улс болн модна урчуд, чолу тавачнр, ширдэ-чнр, 1957 джил гарчах Госу-дарственн займд бичгдхнн тускар хург келцхэв.

Эн джил Государственн займ гаргьхнн тускар СССР-н Ми-нистрмудин Советин гаргьсн шиидврт бидн цуг ниидэн збв гидж багджанавдн. Мана эн займд бичгдсн мбньгн, мана орн-нутгт, эдл уш, эд тавр, аль-бис кергтэ чинртэ машид, ургц делгрүлхд ик гидг дбнь-нбкд болхмн.

Орн-нутгиг урдкаснь улм ухмлта, байн, баахтэ, саяхн джиргьлтэ, бнр-бсгльн бол-гьхнн гидж цуг нег дуугьар босдэж келцхэв.

Бидн цуг байсн коллективэ-ри хойр долан хонга джалвд бичгднэ бидн гидж шиидвр батлв. Тосхлтин кбдлмшчнрин бригадирмуд үр Куцеков, Ка-баков, Наранов болн десятник Болдырев Очр, кбдлмшчнр Ба-дмаев Артур, Василенко ахта улс цуг збвтэн багтдэж, нег дуугьар займд бичгдцхэв.

(МАНА КОРР.)

—○—

Багьчуд, тадниг дуудджана

Эн 1957 джил гарчах Госу-дарственн шин займ, мана тө-рски орн-нутгиг улм бнр-бсг-льн болгьх ик берк кергтэ тбр. Мана займд бичгддэж ору-лдж бгчэх хойр долан хонга джалв цуглрад ирхларн орн-нутгт ик гидг дбнь болхмн.

Тер займас цуглрсн мбнь-гэр, манд, мана үрдүдт кергтэ эрлм-сургьуль делгрүлхмн. Селанэ мал-герин олн зүсн кергтэ машид кехмн. Мана умсх-зүух, үнтэ, ке, саяхн ху-ви-хунр үйхмн. Тэрэ-темс дел-грүлхмн, орн-нутгин эдл-аху улм батрдэж, мана джиргьл улм делгрхмн.

Тер төлэд эн займд бичгдсн кергиг ик гидг кергтэ сэн тбр гидж хамгин түрүнд 400 ар-слнь мбньгнд бичгдэд, намаг дурати гидж кбдлмшч уурму-дан дуудджана.

ДАВАНОВА,
штукатурщица.

ЗУРГТ: Элст балгьсна Ленинэ нертэ колхозин саалин малин 2-ч фермд саальч болдж кбдлжэх С. Эрендженова. Эн саальч үс саадж авлгьан бдр ирвас немэд баанэ.

Н. ЛЫСИКОВИН фото.

Төрснәннь джиргьл цецгрүлхин төлэ

Коммунистическ партин болн Советск Правительствин килмджар олн-амтнэ баадл-джир-гьл бдр ирвас ясрад йовна. Эн джил шин гарчах Госуда-рственн займ орн-нутгин эдл-ахуг цааранднь бдлулгьнд болн культурн тосхлтд олзл-гдх мбн.

Мана советск олн-амтн эв-ранны төрсн орн-нутгтан бгй-агьар мбньг бгхларн, энүг ям-маран халхар ягьдэ олзлхннь медмн. Тегад чигн, колхозни-күд дунд сай 4 мингьгн арслн-гэ облигац тархагддэж, мбнь-гн илар орулдж бггдв. Кбд-лмшчнр болн үүлд церглэчнр дунд 2 сай 900 мингьгн арсл-нэга облигац тархагдхар те-мдглснэ ормд 3 сай 995 мин-гьгн арслнэга облигац тарха-гдв.

Колхозникүд дунд Государ-ственн займд бичгдлгн болн илар мбньг орулдж бггдлгн сэн диилвртэгьар Западн, Яш-алтинск райодар болн Элст балгьсар кегдв.

Юстинск района Цагьан-Ам-анск сельсоветд болсн хургт, 60 наста Шаван Эрцнн иигдэж кель:

—Би эвранны райогьан, Ок-тябрьск революцин бмн ям-ран байсннь саянар меднэв. Мана района экономическ бол-н культурн бслт мини нүднд йир икар бсв. Урднь болхла мана Цагьан-Амнд негхн школ

билэ, тиигкэд тер школ-днь байн улсин куукд-кбвуд сурцхадг билэ. Ода 16 школ тосхгдв. Эн школмудар мана күч-кблсчнрин үрдүд сургьу-ль сурцхана. Мана районд эв-рлэ олн зүсн специалистнр бс-цхэв. Цуг эн диилвр мана со-ветин йосна нильч болджана. Иим саяхн байрта баадл-джиргьлд удаан амд баах дурн күрнэ. Күч-кблсчнрт килмджан бгчэх Коммунистическ партыд болн мана төрсн правитель-ствд ханлтан бргджанэв. Эвр-анны 2 долан хонгин джалварн сэн седклэрин займд бичгднэв, тер юнъгад гихлэ, мана бгйән мбньгн күч-кблсчнрин культ-урн болн материалньн баадлиг улм цааранднь ясурулхин төлэд олзлгдхмн.

„Оленичевск“ — совхозин комбайнер Очир-Гаряев займд бичгддэжэвд иигдэж кель:

—Мана селанэ эдл-аху сүл джилмудт збвар икар бсв. Се-ланэ эдл-ахуг мана орн-нутг кесг зүсн машидар тетгв. Эн бгчэх мана мбньгэр дакад чигн олн-зүсн машид гаргьх. Төрсн орн-нутгиннь бслтин төлэд займд 2 долан хонга джалван бгчхэти гидж цуг механизатрмудиг дуудджана.

Патриотическ ик бргмджтэ-гьар Хальмг тангьгчин теггэр Государственн займин облигац тархагдлгн кегддэж йовна.

ЭЛЮЕВА Б.

Эвранны джиргьлэн делгрүлхин төлэ

Мана орн-нутгин амтн цу-гьар, Советск правительствин займин туск тогтавр ик бай-ртагьар тосв.

Цуг олн-амтнэ Приютненск района 4-ч совхозин коллек-тив чигн негдв. Майин 14-д, займ гаргьсна туск занглгь сонгьсн эн совхозин кбдлмш-чнр, хббчнр, интеллигенцир цугьар фермсэр, улан шугьу-сар, клубсар цуглрцхав.

5-ч фермин хббчнр нег дуу-гьар шин займд бичгдв. Ах хббчнр Агофонов, Дорошенко, Береговой, сакманщиц Валя Михеева—эдн түрүн болдж займд бичгдцхэв.

4-ч фермин ах хббчнр Эрд-

ниев Мангьгд, Соков Араш—эдн чигн амтнэс түрүн болдж займд бичгдцхэв.

Совхозин поселк деернь амтн бас ни-негн кевар займд бичгдлгьнд орлицхав. Тедн дотр—сургьулин багш Любовь Никитична Метелина, тооч Ро-за Тихоновна Якунина, слесарь И. С. Барсуков, токарь М. Я. Хворостов, шофер И. Я. Жа-батинский баацхана.

Эн совхозд, 78 мингьгн ар-слнэга облигац тархагдхар темдглгдснэ орчд майин 15 брүн зурган час күртл 90205 арслнэга облигац тархагдв.

АЛЁКСЕЙ БАЛАКАЕВ.

4-ч совхоз, Приютненск район.

И К Ё С Л Т К У Ц Х Д

Эн мана бичгддэжх Госу-дарственн займин хурангьу мбньгн, мана төрсн орн-нут-гин бслтин төлэ цуглрдг мб-ньгн. Эн мбньгнэс саяхн гер-муд, баашнэгүд, культурин Гермуд, самолетс, ик кергтэ, урн-урнд збвр болм ах сургь-уль сурдг университет кегднэ.

Олн күч-кблсч улсин джир-гьл ясурулна. Мана олн багь-чудин байрта баадл улм-улмар саяхрулхин төлэ цуглулгднэ. Ода бидн, баахн наста тосха-чнр, кедж йовсн кбдлмштэн икар онгьан бгч, улм шундэж кбдлх кергтэ.

Мана коммунистическ парты болн Деед Совет, мана Халь-мг тангьгчин туст агьу ик килмджан гаргьна! Бидн, хальмгин брахн наста тосха-чнр, эврэ Элст балгьснәннь эвдркэгийнэс ясдэж, шинэс гер-муд бардэж йовна бидн.

Ода эндр эн займд бидн,

багьчуд, амтнд үлгүр болдж цуг нег дуугьар, ницнэгьү-гьлар бичгидй. Тер мет, эн тос-хлтин кбдлмшиг улм уралан йовулхин төлэ, социалистическ дбрлдэ кехмн.

Мана бригад ода деерэн му бишар кбдлдж йовна. Амтнэс ард үлдш угагьар шунх кер-гтэ. Тер учр деерэс, мана бри-гадиг дурадэж нег чигн күн дутл уга займд бичгдтн гидж Кабановин бригад дуудджана бидн.

Дакад, Алдр Октябрин 40-ч ббнд нерэдсн сэн уктул кехин төлэ, дбрлдананнь залинь улм икдүлий. Ноябрьн 7 күртл джилэ зурагьан күцэхмн гидж бас Кабановин бригад дбрл-данд дуудджана.

Хальмг тангьгчин мал-гер ббдлүлдж бсгхнн төлэ шундэж кбдлцхэй.

КУЦЕКОВ.

Алдр Октябрин 40 джилин өөниг унтлгьна крайин комиссд

Алдр Октябрск социалстическ революцин 40 джилин ббнд белдлгь-нэ болн уклгьна тускар партин крайной комитетин бюрон шиидврэр крайин комисс бурдэлгв. Крайин комиссд үүрмүд И. К. Лебедев (кол-лин ахлэч), А. П. Шаповалов (жлэчин дарук), К. Е. Багаев, Б. О. Джимбинов, А. Х. Заливадий, М. Ф. Илатова, Е. С. Кротков, А. М. Ка-лабеков, З. К. Карданов, В. И. Кирига, Ф. Д. Пашенко, П. М. Степин, А. А. Чайка нань чигн улс орцхав.

Майин 7-д комиссин заседань болв. Алдр Октябрин 40 джилин ббнд белдлгьнэ болн уклгьна туск тбр-муд заседаньд куундгв.

Партийн, советск, профсоюзн болн комсомольск организацнн эрки тбрнь—промышленности, транспор-тин болн тосхлтин кбдлмшч, инже-нерн-техникс кбдлчнр болн үүлд церглэчнр, колхозникүд, МТС болн совхозин кбдлчнр селанэ эдл-ахун специалистнр, крайин цуг күч-кблс-чнр дунд алдр сэн бдрин чинртэ социалистическ дбрлдэж бргэр дел-грүлх мбн.

Предприятьсэр, колхозмудар, МТС болн совхозмудар, учрежденьсэр болн сургьулин заведеньсэр Ок-тябрьск революцин 40 джилин тус-кар докладс, лекцс, куундвр кегдх тбрмуд зурагьар темдглдв, ах сур-гьулин заведеньсд, марксизм—лени-низмн асхн дасдг университетд болн крайин совпартшколд эн күндтэ бдрт нерэдсн теоретическ конферен-ци бурдэхэр шиидгв. Крайин, област-ьсин, балгьсдин болн районсин га-зетс, крайин радионинформацин отдел, Октябрск революцин 40 джилин ббн уктгч социалистическ дбрлднэ йовудниг бргэр барлдж соньсгх збв-тэ, Советск Союзин Коммунистическ партин алдр бурдэгьач болн онгь-дарулдж хуврулгч нильчиг болн түүнэ вождь В. И. Ленинэ тускар бргэр бичдэж, Октябрин 40 джилин ббнд нерэдсн статьяс, Октябрск рево-люци болн гражданск даянд орлсн туск йовдл, тууджин очеркс болн рассказмуд барлхмн.

Агитатормудин, эрсин газетсин болн „боевой листоксин“ редактормудин семинар, цуг олн-амтнэ сэн бдрт бел-длгьнэ тбрмүдт нерэдсн интеллиген-цирин районн хургуд, Алдр Октябр-ск социалистическ революци болн гражданск даянд шунмгьа кевар

орлсн улсин крайной совещань, Со-ветск йосна төлэ ноолсн героймуд багьчудла болн школьникүдтэ, про-мышленности болн селанэ эдл-ахун түрүн нүүрт йовачнрла харгьдэж куун-двр кехиг бас темдглгв.

Алдр Октябрин 40 джилин ббнд нерэдсн литератур гаргьлгьна зуран тускар кесн, Ставропольск дегтрин издательствин директор үр Астахо-вин зайлгьлгьн крайин комисс сонь-св. „Октябрск социалистическ ре-волюци болн Ставрополь Советск йос бурдэлгьнэ ноолдана шунмгьа орлэчнр“, промышленности, селанэ эдл-ахун болн крайин культурин диил-врмүд, Хальмг тангьгчин болн Кара-чаево-Черкесск автономн областнн тускар „Ставрополь 40 джилин эр-гид“, Ставрополь Советск йос бур-дэлгьнэ ноолдана архивин документе-болн художественн произведеньс, гражданск даянд орлсн, мана крайд коммунистическ тосхлтин түрүн нүү-рт йовачнрин тускар хурангьгус барлдж гаргьлгьнэ темдглгддэжнэ.

„Ставропольск край Советск йосна 40 джилин эргид“ гилд фото-альбом белдгддэж ик олар барлдж гаргьтха гидж „Ставропольск правдин“ изда-тельствин фотохроникнн отделд даал-гьгдв.

Культурин Гермүдэр, клубсар, би-блиотексэр, кинотеатрсэр зургуд зур-гддэж, плакатмуд барлгддэж доскт бггддэж үзүлгдх белдвр кегдлжнэ гидж крайин культурин управленэ начальник үр Фунтиков комиссин за-седаньд кель. Энүнд Советск йосна 40 джилин диилвр, предприятьсин, тосхлтин, колхозин, МТС болн сов-хозин социалистическ дбрлднэ то-рха тбрмүдиг тархадэж үзүлхмн. Ре-волюцин вождь В. И. Ленинэ тускар литературин обзормуд, Октябрин 40 джилин ббнд нерэдсн скульптурм-дин болн зурачнрин произведеньсэр крайд гаахул кегдхмн.

Партийн, советск, профсоюзн болн комсомольск организацнн балгьсар болн селадэр, предприятьсэр, тосха-тар, учрежденьсэр, колхозмудар, сов-хозмудар, МТС-эр үзүлгч агитациг ясурулдж, Октябрск революцин 40 джилин ббнд нерэдсн социалистическ дбрлдэж бргэр делгрүлдж, авсн даал-гьвран күцэхнн болн давулдж күцэ-хнн төлэд күч-кблсчнриг дуудх эрки керг гидж комисс тоолв.

Өвс хадлгьиг бүрдэмдэжтэгээр көхмн

1153 гектар газр хадгдв

ПРИЮТНЕНСК. (Мана корр.) Майин 15. Хадлгьна цаг ирв. Хб өсгльгнэ 4-ч совхоз эртэс авн эн хадлгьиг тосв; трактормудан, өвс хадгдг машиндэн болн нань чигн зерзевэн белдв.

Ода кесг олн трактормуд дегц теегт гарад, өвснэ хадлгь эклв. Түрүн бдрэс авн эн көдлмшт тра-

ктористр И. Ф. Волков, Алексей болн Петр Гринева—ах-дү хойр, Иван Кобыляцкий—эдн ончрв. Тедн бдр болгьн 60—65 гектар газрт өвс хадна.

Эндр бдр эн совхоз 1153 гектар газрт өвс хадв, туунэс 250 гектарнь хурагдв.

ЗУРГТ: Элст балгьсна Лениий нертэ колхозин саальч куч-көлчнррин Элст балгьсна Советин депутат С.Телеева. Сар болгьн укр болгьнас үр Телеева 200-гар литр үс саадж авна.

Н. Лыиковин фото.

Өвс хадлгьн эклчкв, белдвр дуусгдад уга

Мана Халъмг тангьгчин баядлд өвс хадлгьн йилгьл уга таря хадсна адл. Юнъгад гихлэ, тангьгчин гол көдлмшнь—мал, нег улү—хб өсгльгьн болджана.

Тегэд өвснэ чинриг келэд тус уга. Өвснд мөнъгн баянэ. Болв, Элст балгьсна МТС-н халэц медгддг өгчэхш. Өвс хадлгьна гүргүн эклджанэ. Балгьсна МТС-н гардачнр болхла, өвс хадлгьн эклч биш, нам өвснэ хадад эрки кергтэ тоот машиндэн ясад уга байнэ. Гурвад шалгьта өвс хадгд

25 машинэс 16 машин ясгддг, эс гидж 54 процент, цуглудж көвнъг тавдг 21 машинэс 11 ясгддг. Скирд тавдг машинднь бас күтцлэн ясгдад уга, ним 24 машинэ 9 машинь МТС-н хашад ода бийнь кевтэ. Эн машиндин яслгь даадг селанэ эдл-ахун машинэ механик иим цагт ю санджахнь медгдхш.

Иим анъхун баядлг эртэр уурулдж, кергтэ тоот машиндсэн түргэр ясдж, цаг түдэлго өвснэ хадлгьн өргэр делгүлх кергтэ.

Б. БОЛДЫРЕВ.

Болзгаснь хойр сар урд дуусхмн

Шинэс ирджэх халъмгуд-тосхачнр биннь баясн тосхачнртагьан ниичнъгьү кевэр, эвранны тбрскн балгьсан тосхльгьна көдлмшт орлцдацхана.

Хойрдгч номертэ стройуправлень, Юрий Клыковин нертэ ульнцар кун баядг хойр давхр гер барджанэ. Эн гериг прораб Чужнинов Андрей гарддж барүлджанэ.

Эн тосхачнр дунд бригадир Кабаковин гардджах комсомольск бригад тасрха йилгьрнэ. Тбрскн балгьсан тосхльгьнд чидлэн арвлшговдн гидж эн бригадин багьчуд келцханэ. Баахн наста тосхачнр Аса-

лов Б., Павлов А., Сармадаев Б. Шулдунов болн нань чигн кесг багьчуд үзмджтэ саянар көдлдж йовцхана. Эвранны көдлмшэн саянар медгдг мастермуд Каронов В., Бембинов М., Чульчинов, нань чигн мастермуд, тосхад белдджэх герин эрсэн болзгаснь тавн хонг бмн чилэхэр үгэн өгчэхэв. Эн гер барлгьнд көдлджэх тосхачнр бдрин норман 150 процент күргдг күүцанэ.

Эн наямн патьрта хойр давхр гериг шумгьга кевэр кедж, болзгаснь хойр сар бмн чилэхэр, эдн чидлэн арвллго көдлджэцханэ.

Р. Астахова.

Нарт делкэн баядлин туснар

СССР-н Деед Советин одахн тбгссн доладгч сессий дээр зарм депутатнр, атомн болн водородн селмиг сбрлгьиг уурулхин туск сурвр Советск правительствд орулдж бгв. Туунэс иштэ, СССР-н газадин керг-тбрин министр А. А. Громыко кумн амтиг цугтнь оньчта кевэр оньгинь бгүлджэх эн тбрин туст мана правительств ямаран барцтэ баяхн тускар сессий дээр босдж герчлгь кев.

Советск Союз, атомн болн водородн селмиг цугтнь уурулдж, орн-нутгуд зерзевэр агслгьнас энүг цугтнь хагьцулхмн гидж урднь чигн келджалэ, ода чигн келджанэ гидж А. А. Громыкон герчлгьнд темдгддджанэ. Болв, зуг западн державсиг залгч улс, түрүн болдж США, атомн селмиг уурулшгогьгар селдэд, нарт делкэн збвшл кехд кесг джилэс нааран юни эвэр болв чигн саалтг болад баяцханэ. Терунларн хамлан тедн амтиг гурар алгч зерзевин көрнъгиг улм икдүлэд, теднэ шин-шин янзта селмисиг сбрдж үзлгь кегьад баяцханэ.

Тиим цагла, мана орн-нутг чигн бас, эвранны аамшг уга байлгьнэ сэ хаядг, атомн селм келж, тууг сбрдж үзлгь кех збвтэ болдж гарна. Болв, Советск правительств, нарт

делкэн баядл ууматэ боллгьиг уурулдж, цуг государствс хоорндан ни-нбкнъгьү баялгьиг тетгхин төлэ, зерзевин цугтнь агслгьнас хаюлдж, тер дотр ядерн селм сбрлгьиг уурулхин туск збвшл күүцхин төлэ кучлдж хаалгь хаядг йовна. Западн орн-нутгуд болхла эн туст ю чигн кеджэхш.

Зерзевиг агслгьнас гаргьх ик зура күүцэхин тускар западн державс гун уулдвр кехэр эс селджихиг тоолдж, Советск Союз, апрелин чилгчэр ода Лондонд заседат кеджэх, Ниилгдсн Келн-амтсин Организация комиссин, зерзевиг агслгьнас гаргьлгьна туск подкомитетд, зерзевин зармсинь агслгьнас гаргьхмн гисн шин селвгүд орулдж өглэ. Аэрофотосъемк кех райодиг збвэр икдүлхмн гидж мана орулдж бгсн селвгт бас баянэ, эннь болхла, урднь США-н представителмудин келсн селвгүдлэ харгьджана.

Амтиг гурар адж хуурулх селмисиг уурулгьна цаарандк хаалгьин түрүн ишкдл болгьдг, атомн сбрлгьиг уурулхиг, эс гидж цаг зуур зогсахин туск збвшлгь цаг-түдэлго кехмн гидж советск селвгт бас орулдж бгдлэ. Тер тбрин туст Советск Союз ямаран барцтэ баяхиг цаялгьдг,

СССР-н Деед Советин сессий дээр А. А. Громыко иигдг келв: „Будг угагьгар наадхмн“ гидж келдг билү, бидн тиим „наад“ кехэр седлжанэвдн. Манла куунддж баях улст бидн келджанэвдн: атомн болн водородн бомбс хагьлгь келгьиг бидн уурулджанэвдн, тиим хагьлгь кедгиг тадн чигн уурултн. Тер селмиг сбрлгьиг тадн кесн цагт, ягьд болв чигн, бидн бас тиим сбрлгь кехвдн. Атомн болн водородн селмиг сбрлгьиг уурулгьн, наадк государствс бас Советск Союзас багь бишэр кергтэ болх збвта США-н болн Великобританэ правительствс, атомн селмиг сбрлгьнэ туст эвранны ода баях барцан сольдж, эн тбрэр збвшлрлгь келцхалгьнүр ирх гидж Советск правительствс күладжанэ гидж СССР-н газадин керг-тбрин министр цааранднь герчлв.

Ядерн селм сбрлгьиг уурулхин туск тбрт Советск правительствин барджих политикиг болн кедж йовх уулдвривг СССР-н Деед Совет чик гидж батлад, США-н Конгресст болн Великобританэ Парламентд илгэгч дуудвр авб. Атомн болн водородн бомбсиг сбрлгьнэ хагьлгь келгьиг эрк биш уурахин туск збвшлгь СССР-н, США-н болн Великобританэ правительствс хоорнд кехд дбнь-тусан күргтн гидж западн хойр орн-

нутгин парламентсиг тер дуудврт дуудджана. Атомн болн водородн селм сбрлгьиг уурулгьнур болн тер селмиг агслгьнас хаюлгьнур авч иргч хаалгь олхин төлэ, селвгэн авлццхах парламентс хоорндк комитет гурвн орнутг гаргьтха гидж дуудврт келгдджанэ.

Зерзевиг агслгьнас гаргьхин туск советск селвгэр болн СССР-н Деед Советин дуулдвр газадин бармуд болн олн-амтс икэр соньмсдг, куундвр кеджэцханэ. Ни төвкнүн баяхдэн дурта олн-амтс цугьгар тер тбрэр мана орн-нутгин политикиг чик гидж омгтагьгар дбньнджанэ, тер юнъгад гихлэ, цуг нарт делкэн кесг зун сай улсин сэ хаяджанэ гидж египетск „Аль-маса“ гидг газет темдгдг бичджанэ. „Аль-маса“ цааранднь иигдг бичджанэ: „Цуг орн-нутгудин олн амтс атомн даянэ аамшггэс гетлдж баяхэр седлжанэ. Ядерн хагьлгь кедж халалгьиг цаг түдэлго уурулхиг тедн некджэцханэ... Зуг ода советск сонр селвгиг США болн Англэ ягьдг тоолцхана—збв гихнь, эс гидж буру гихнь—кун амтнд кен сэ узулхэр баяхнь, кен кун амтнэ седвэрин бмнэс босджань—нарт делкэн олн-амтнд „үзгддг медгдх“.

Атомн селм сбрлгьиг уурулхин тускар мана бгсн селвгиг ямаран гидж тоолдjaxан

западн державс ода бийнь тусльн медүлдж келэд угаг темдглх кергтэ. Тер цаглартн, тедн тиим збвшлрлгьнэс мблтрдж хуурх аргь хаягьад баяцханэ. ООН-а комиссин зерзевиг агслгьнас хаюлгьна подкомитетд орулдж бгсн англйск селвг тууг лавлдж медүлджанэ. Атомн сбрлж хагьлгьиг зогсахин туск збвшлгь келгьиг орв-одв уга цагт хооран саагьад, зугл тиим хагьлгь келгьиг эртэсн келдг темдгддджанэ гидж англйск тер селвгт келгдджанэ.

Подкомитетд баях советск представитель В. А. Зорин, англйск селвгиг авч болшго, юнъгад гихлэ, атомн болн водородн селм сбрлгьиг, зерзевэр агслгьиг цааранднь келгьиг закогьгар батлгьнур эн авч ирджанэ гидж герчлв. Западн зарм газетс чигн Англин селвгиг бурушадж бичдэцханэ.

Атомн селм сбрлгьиг уурулхин туск некврмуд бдр ирвэс бсэд йовна. Эн тускар журналист иигдг герчлв:

—Ядерн селмиг болн ямаран чигн даялдг уурулхин нег девснь болгьдг, ядерн сбрлгьиг уурулхин тускар нарт делкэн зарлсн кампань, цуг орн-нутгудар гарч йовх ик гидг олн дуудин, амтин сонр гисн нег дунь мбн.

Н. ЧИГИРЬ.

Редактор Д. М. МУКЕБЕНОВ.

А х р з а н ь с

Даховск ГЭС тосхльгьн

Уулас эклэн авсн Белая гидг голин усн эргэсн делврдж гарсн цагтан, көбстдг, хад чолу цокад бульгьна. Эргэсн алдрад бельчрэс гархларн, голин көвэгьгар баясн амтнд ик саалтган хальдана. Олн-амтнэ кергт эн голин чидлинэ олзлдж, уулин хавчгиг боодж ГЭС тосхльгьн гидж зурад темдгдгдсн.

Түрүн тосхльгьн амтн увлэгьга нааран ирчклэ. Эдн, тосхльгьнд ордж ирдг хаалгьс ясдж, тосхачнрин баях поселк тосхх газрин темдгдг, нань чигн белдврин көдлмш кецхэв. Эн хавр көдлмш улм икэр делгьрв. Тосхльгьн газрт таалта сэн күүц кегдсн поселок баргдджанэ. Эн джил сургьулин дундин школ, культурин гер, больниц болн нань чигн объектс тосхгдджана.

ГЭС-н тосхльгьн начальник ур Гаевский ТАСС-н корреспондентд иигдг келв:

—Северн Кавказд—Даховск ГЭС йилгьн ик электростанц болхмн. Тосхльгьн көдлмшт ончта керг олн. Хойр уул хоорндкиг бетонар боохмн, тер боодг бндртэн зуг гар метр болхмн. Ондр уул дорагьур долан километр туннель малтдж, тер туннель турбинур ус бгхмн. Халэдж шиндлгьнэ көдлмш нургьлдж төгсгдв.

Түрүн джилд хаджугьас ордж гардг хаалгьиг дбч гар километр, бетонный завод, нефтебаз, автомашис ясх мастерскойс болн нань чигн дбньгин предприятьс тосхгдджана. Зургьадгч тавн джилн чилгчэр ГЭС көдлгьнд орулгдхмн.

Ү р н д а н

Нилх бичкн цагасчнь Наадулад, саатулад өсгльв. Насн немгдх дутман Нандан джиргьлтэ болнач.

Харнъгьү сб босад, Хууралэд кевтулдг билэв. Хот-хувчичнь белдэд, Хаджудчнь суудг билэв.

Газр ишкдг болгьад, Куунэ кел медүлэд, Гарасчнь эврэн көтлэд; Күргдг школд оруллав.

Өрүн сургьульд күргчкэд, Одрин дуусн ухалнав: —Эндр мини үрн Эндүрл уга суртха...

Арвн джилэн төгскэд Аттестатан авад гархч. Альк хаалгьн медхчнь Алдг, хаадг уга! САНГАДЖИЕВА БОСЯ.

Иньгллгьнд нерэдгдсн садмуд

Грузийн цитрусый садмуд эн цагла йир саяхн. Мандарина, лимона, апельсинэ моддуднь никтэр цецгьрджанэ.

Цецгьрнь шиндлдж халэхлэ йир элвг ургьц бгхмн. Болв, цаарандан модн болгьиг килмджтэгьгар асрдг бргдгүлхлэ сэн ургьц авч болхмн. Алдр Октябрин 40-ч джилн ббнд нерэддг садоводмуд даалгьвр авцхадж, тиигэд, эн ббнд 400 сай цитрусос темс бгх, моддуд деер баях цецг-

синь икэр халэдж, хадгьлж авлгьна кергт арднь ордж йовцхана. Эн модна ацинь аср керчдг, газринь джбблүлдж болн эмндж йовцхана.

Грузийн колхозникүд ахдуугьин республиксин эдл-ахун куч-көлчнрлэ традиционн социалистическ дбрлдэнд нерэдсн „Иньгллгьнэ садмуд“ ургьцин баядлнь оньчта сэн. Эн садмуд ик ургьц бгч, бмн нуурт йовгчин дамшлтин школ болджана.

С а н л е к ц у м ш г д в

Приозерн района центрт, Халъмг тангьгчин политическ болн научн медрл тархалгьна обществин сеглэтр үр Кирсанов Лидж „Советск улсин

политическ саг-серггин“ тускар лекц кев. Эн лекцд амтн йир олар ирцхадж, оньган бгч соньсцхав.

БАМБАН БООВА.